

Sygn. akt III A Ua 1843/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jarosław Błaszczak

Sędziowie: SSA Elżbieta Kunecka /spr./

SSA Jacek Witkowski

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji J. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 września 2016 r. sygn. akt IX U 974/16

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 września 2016 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie J. Z. od decyzji ZUS-u Oddziału we W. z 3 czerwca 2016 r. zobowiązującej go do zwrotu nienależnie pobranej emerytury w 2015 r. w wysokości 18.804,25 zł.

Sąd ustalił, że wnioskodawca 30 stycznia 2015 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury i następnie 17 lutego 2014 r. dostarczył świadectwo pracy o rozwiązaniu stosunku pracy z dniem 31 stycznia 2014 r. i oświadczeniem o osiągnięciu przychodów z tytułu pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy powodującej zawieszenie świadczenia. Organ rentowy decyzją z 6 maja 2014 r. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 1 stycznia 2014 r. i równocześnie zawiesił wypłatę świadczenia z powodu osiągnięcia przychodu przekraczającego 130%. 18 grudnia 2014 r. wnioskodawca przedłożył świadectwo pracy z 15 grudnia 2014 r. o ponownym zatrudnieniu od 1 lutego 2014 r. do 15 grudnia 2014 r. z wnioskiem o wznowienie wypłaty emerytury.

Decyzją z 15 stycznia 2015 r. Zakład podjął wypłatę emerytury w pełnej wysokości od 1 grudnia 2014 r. Na kolejny wniosek z 27 stycznia 2015 r. podjął wypłatę od 1 kwietnia 2015 r. Zakład dokonał zmniejszenia wysokości pobieranej emerytury w związku z osiągnięciem przychodów w kwocie wyższej niż 70%, a nie wyższej niż 130%. W związku z dodatkowymi ustaleniami dotyczącymi, przychodów, jakie osiągał wnioskodawca u dwóch pracodawców, tj. (...) w L. Zakłady (...) oraz w Zakładzie (...) SA w P. dokonano rozliczenia przychodu za 2014 r. i 2015 r. Do rozliczenia

emerytury uwzględniono wynagrodzenie za poszczególne miesiące, uwzględniając, że prawo do wypłaty emerytury powstało 1 lutego 2014 r., to jest od ustania zatrudnienia. Zakład przyjął do rozliczenia przychód ustalony na podstawie wynagrodzeń przedstawionych przez oba zakłady pracy. Oba zakłady pracy wskazały wysokość i datę wypłaty wynagrodzeń. Wnioskodawca w obu ww. zakładach osiągnął w 2015 r. następujące przychody brutto:

- wynagrodzenie za grudzień 2014 r.,
- ekwiwalent pieniężny za urlop,
- nagrodę z funduszu premiowego,
- nagrodę roczną – 14 pensję za 2014 r. za okres od 1 stycznia 2014 r. do 15 grudnia 2014 r.,
- dodatkową nagrodę roczną – rozliczenie za okres od 1 stycznia 2014 r. do 15 grudnia 2014 r.,
- nagrodę roczną z okazji Dnia Górnika za okres od 5 grudnia 2014 do 15 grudnia 2014 r.

Jeżeli chodzi o (...) SA w P. to również określony został przychód za okres 5 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. Część wynagrodzenia z (...) -u wypłacona mu była w styczniu 2015 r. W związku z tym po ustaleniu na podstawie zaświadczeń ww. zakładów pracy ZUS dokonał rozliczenia świadczenia w związku z osiągniętym przychodem. Rozliczenie miesięczne okazało się korzystniejsze.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd uznał, że organ rentowy prawidłowo rozliczył świadczenie wnioskodawcy, zgodnie z art. od 103 do 105, 127, 138 do 140, 141 ust. 1 i 3 oraz art. Od 142 do 144 ustawy z 17 grudnia 1998 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisami rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytur i rent. Organ rentowy zgodnie z tymi przepisami prawidłowo rozliczył świadczenie wnioskodawcy, uwzględniając przychód, jaki uzyskał on w 2015 r. z tytułu dodatkowych wypłat za rok 2014 z (...) -u. ZUS prawidłowo przyjął do przychodu za 2015 r. wszystkie przychody, jakie wnioskodawca uzyskał w 2014 r., które zostały wypłacone zostały mu dopiero w styczniu i kwietniu 2015 r. W ocenie Sądu, obowiązek zwrotu kwoty wskazanej w zaskarżonej decyzji jest prawidłowy.

Apelację wywiódł wnioskodawca zastępowany przez pełnomocnika w osobie adwokata, który zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości, zarzucił mu naruszenie:

- art. 103, 104, 138 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i ust. 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez jego niewłaściwe zastosowanie, skutkujące zobowiązaniem wnioskodawcy do zwrotu pobranych świadczeń w kwocie 18.804,25 zł;
- § 1 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 1 ust. 4 i 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty z 22 lipca 1992 r. w zw. z art. 194 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego niezastosowanie, skutkujące zaliczeniem przychodów Wnioskodawcy ze stosunku pracy z roku 2014 r., gdy emerytura była zawieszona, a wypłaconych w roku 2015 zgodnie z regulaminem wynagradzania i układem zbiorowym pracy obowiązującym u pracodawcy, na rok 2015;
- art. 328 § 2 kpc przez sporządzenie uzasadnienia niezgodnie z wymogami postawionymi przez ten przepis, w szczególności nierozważenie dowodów i okoliczności podniesionych przez wnioskodawcę.

Wniósł o zmianę wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez stwierdzenie, że J. Z. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za rok 2015 w kwocie 18.804,25 zł oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu zarzutów pełnomocnik podniósł, że, choć wnioskodawca nie kwestionuje ustaleń Sądu I instancji oraz ogólnych zasad dotyczących zmniejszania świadczeń w razie osiągnięcia przychodu, jednak zwraca uwagę na przepisy ust. 4 i 5 § 1 powołanego rozporządzenia, stanowiące wyjątek, które zawierają szczególne uregulowania dotyczące sytuacji, gdy przychód wypłacony z tytułu pracy dotyczy okresu, w którym wypłata świadczenia była zawieszona. Zdaniem wnioskodawcy, jeśli przepis § 1 ust. 5 tego rozporządzenia stanowi, że dochód wypłacony z tytułu pracy wykonywanej w okresie, w którym wypłata świadczenia była zawieszona, uważa się za dochód uzyskany w tym okresie, jeśli jest to dla emeryta korzystniejsze, to przychód ubezpieczonego J. Z. z tytułu świadczeń pieniężnych w postaci wynagrodzenia za pracę za grudzień 2014 r., ekwiwalent pieniężny za urlop, nagroda roczna „14” pensja za 2014 r., dodatkowa nagroda roczna za 2014 r. – rozliczenie oraz nagroda roczna z okazji Dnia Górnika – wynikających ze stosunku pracy łączącego go z (...) SA, do których pracownik nabył prawo w ostatnim dniu stosunku zatrudnienia, czyli 14 grudnia 2014 r., pomimo wypłacania z tego tytułu świadczeń w styczniu i kwietniu 2015 r., stanowił przychód za okres zatrudnienia, w którym emerytura była zawieszona. Wypłata należnych świadczeń wnioskodawcy za 2014 r. w roku 2015 wynika wyłącznie z Regulaminu Wynagradzania i Układu Zbiorowego Pracy obowiązującego u byłego pracodawcy. Utrzymana w mocy decyzja ZUS-u powoduje, że wnioskodawca, pomimo zawieszenia emerytury w 2014 r. w związku ze stosunkiem pracy i osiąganymi z tego tytułu dochodami zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, w roku 2015 wobec przyjętego przez ZUS miesięcznego rozliczenia przychodów, został zobowiązany do zwrotu świadczeń. Stanowisko organu rentowego powoduje, że w istocie wnioskodawca za podjęcie zatrudnienia, w okresie, kiedy świadczenie emerytalne zostało zawieszona, zobowiązany został do zwrotu niemal całego wynagrodzenia, jakie otrzymał z tytułu stosunku pracy wypłaconego w 2015 r.

Wnioskodawca skrupulatnie wywiązywał się z obowiązków względem organu rentowego, lecz nie był pouczony przez ZUS o sposobie rozliczenia ewentualnych przychodów ze stosunku pracy w 2014 r. a wypłaconych w 2015 r. i tego konsekwencjach. Zauważyć trzeba, że podejmowane działania przez wnioskodawcę, tj. zawieszenie emerytury w 2014 r., pobieranie zmniejszonego świadczenia w roku 2015 z uwagi na ponowne podjęcie zatrudnienia, składanie oświadczeń w ZUS-ie, wskazują na wywiązywanie się z wszelkich obowiązków względem organu rentowego i pełne współdziałanie w tym zakresie. Stąd też zarzut naruszenia przepisu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS pełnomocnik uznał za uzasadniony.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny nie był sporny, a spór sprowadzał się wyłącznie do oceny prawnej kwestii, czy organ rentowy dokonał właściwego miesięcznego rozliczenia dochodów osiągniętych w 2015 r. przez pracującego wnioskodawcę, mającego ustalone prawo do emerytury od emeryta, a tym samym, czy zasadnie obciążył go obowiązkiem zwrotu nienależnie pobranej emerytury. Sąd Apelacyjny za Sądem Okręgowym doszedł do przekonania, że organ rentowy postąpił zgodnie z prawem, tj. według przepisów art. 104 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2016.887 j.t.) oraz obowiązującego rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz.U.1992.58.290). W art. 104 ust. 7 uregulowano zasadę, wedle której prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Natomiast w razie osiągnięcia przychodu (przez emeryta lub rencistę) w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

- 1) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy;

- 2) 18% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;
- 3) 20,4% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba (art. 104 ust. 8).

Istotne jest zrozumienie mechanizmu dotyczącego zmniejszania/zawieszania świadczeń z ubezpieczeń społecznych na tle rozpoznawanej sprawy. Wnioskodawca, jako osoba zatrudniona i uprawniona do emerytury miał obowiązek wynikający z art. 127 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz zgodnie z zasadami wyrażonymi w § 3-11 omawianego rozporządzenia zawiadomić organ rentowy o dalszym wykonywaniu zatrudnienia na początku danego roku kalendarzowego oraz złożyć oświadczenie, czy jego zamiarem jest osiągnięcie przychodu: niepowodującego zawieszenia ani zmniejszenia świadczenia, powodującego zmniejszenie świadczenia albo powodującego zawieszenie świadczenia. Po zakończeniu danego roku kalendarzowego lub po zakończeniu stosunku pracy w danym roku zatrudniony emeryt winien zawiadomić organ rentowy do końca lutego każdego roku o łącznej kwocie przychodu osiągniętego w ubiegłym roku kalendarzowym. To samo dotyczy zakładu pracy – zawiadamia on organ rentowy do końca lutego każdego roku o łącznej kwocie przychodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w ubiegłym roku kalendarzowym (§ 5 rozp.). Obowiązek ten wynika z faktu, że według rozporządzenia ustalenie, czy dochód emeryta lub rencisty uzasadniał wypłatę świadczeń w pełnej wysokości, ich zmniejszenie albo zawieszenie, następuje po upływie roku kalendarzowego na podstawie zawiadomienia zakładu pracy i emeryta lub rencisty (§ 6). Ustalenie, czy przychody emeryta/rencisty uzasadniały pełną lub zmniejszoną wypłatę świadczenia lub jego zawieszenie następuje:

* w rozliczeniu rocznym, tj. porównanie przychodów osiągniętych łącznie w roku kalendarzowym z rocznym limitem przychodów albo

* w rozliczeniu miesięcznym, tj. porównanie przychodów z poszczególnych miesięcy z dopuszczalnymi limitami w poszczególnych miesiącach.

Zasady rozliczenia miesięcznego kształtują się następująco:

1. Jeżeli przychód osiągnięty przez emeryta lub rencistę w poszczególnych miesiącach danego roku nie przekroczył dopuszczalnej kwoty przychodu obowiązującej w tych miesiącach, po rozliczeniu świadczenia organ rentowy ustala, że w miesiącach tych emerytura lub renta przysługiwała w pełnej wysokości.
2. Osiągnięcie w poszczególnych miesiącach danego roku przychodu w wysokości przekraczającej 70% miesięcznego wynagrodzenia, nie wyższej jednak niż 130% tego wynagrodzenia, powoduje zmniejszenie emerytury lub renty w każdym z miesięcy, w których uzyskiwany był ten przychód.
3. W tych miesiącach, w których przychód uzyskany przez świadczeniobiorcę przekroczył dopuszczalną kwotę przychodu, wynoszącą 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – emerytura lub renta podlega zawieszeniu.

Ostateczne rozliczenie jest zatem bilansem rozliczeń za poszczególne miesiące roku. Z wyliczeń organu rentowego zawartych w zaskarżonej decyzji z 3 czerwca 2016 r., wynika, że ZUS zastosował wobec wnioskodawcy rozliczenie miesięczne, jako bardziej korzystne.

Przechodząc do meritum, należy wskazać, że przy ustalaniu, czy przychód wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia, obowiązuje zasada, zgodnie z którą przychód uważa się za osiągnięty w miesiącu (roku), w którym został wypłacony lub przedstawiony do wypłaty. Niezależnie więc od tego, w jakim okresie było wykonywane zatrudnienie, z którego uzyskano przychód, uznawane jest ono za przychód osiągnięty w miesiącu, w którym go wypłacono. Przepis § 1 ust. 3 rozporządzenia reguluje tę zasadę, że za dochód osiągnięty uważa się faktyczny dochód uzyskany przez emeryta lub rencistę w danym roku kalendarzowym. Wyjątek od powyższej zasady reguluje jedynie przepis art. 1 ust. 5 rozporządzenia, zgodnie z którym dochód wypłacony z tytułu pracy, służby lub innej działalności wykonywanej w okresie, w którym wypłata świadczenia była zawieszona, uważa się za dochód uzyskany w tym okresie, jeżeli jest to dla emeryta lub rencisty korzystniejsze. Sytuacja ta nie dotyczy wnioskodawcy, wbrew twierdzeniu jego pełnomocnika,

gdyż po pierwsze wnioskodawca złożył 18 grudnia 2014 r., już po zakończeniu stosunku pracy w spółce (...) SA w L. wniosek o wznowienie wypłaty świadczenia i ZUS wznowił wypłatę emerytury od 1 grudnia 2014 r., a zatem nie zachodzi opisana w tym przepisie sytuacja, bo wynagrodzenie za grudzień 2014 r. i inne świadczenia wypłacone mu z tytułu pracy zgodnie z regulaminem wynagradzania, stanowiące podstawę wymiaru składek, dopiero w styczniu i kwietniu 2015 r., a więc w okresie, w którym emerytura wnioskodawcy nie była zawieszona. Po drugie, i jest to najważniejsza kwestia, wnioskodawca kontynuował zatrudnienie, osiągając przychody uzasadniające zmniejszenie świadczenia, o czym powiadomił Zakład, także w 2015 r. Mając świadomość, że wynagrodzenie za pracę za grudzień 2014 r. i inne poza wynagrodzeniem zasadniczym świadczenia związane z pracą w górnictwie jak tzw. 14 pensja za 2014 r., dodatkowa nagroda roczna za 2014 r. – rozliczenie oraz nagroda roczna z okazji Dnia Górnika – wynikające ze stosunku pracy łączącego go z (...) SA, wnioskodawca otrzyma dopiero w 2015 r., a w tym roku również kontynuował zatrudnienie, winien złożyć oświadczenie o uzyskiwaniu przychodu powodującego zawieszenie świadczenia, a nie jego zmniejszenie. Opisanie wyżej przychody były tak duże, że w poszczególnych miesiącach przekraczały znacznie 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Istotne jest, że wnioskodawca w każdej decyzji emerytalnej był informowany o obowiązkach związanych z powiadamianiem organu rentowego o okolicznościach wpływających na zmniejszanie i zawieszanie świadczeń i zasadach, według których świadczenia podlegają zmniejszaniu. J. Z. niewątpliwie znał te zasady, bo w 2014 r. złożył oświadczenie o osiągnięciu w tym roku przychodu uzasadniającego zawieszenie świadczenia, a w 2015 r. – oświadczenie o zamiarze uzyskiwaniu przychodu uzasadniającego zmniejszenie emerytury.

W przepisie art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2016.963 j.t.) oraz art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zawarto definicję nienależnie pobranego świadczenia, którym jest świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Bez wątplenia świadczenia emerytalne wypłacone wnioskodawcy nawet w zmniejszonej wysokości, w niektórych miesiącach 2015 r. były świadczeniami nienależnymi, gdyż uzyskiwanie w tych miesiącach przychodu przez wnioskodawczynię przekraczającego 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, uzasadniało zawieszenie emerytury w tych miesiącach.

Sąd Odwoławczy podzielił stanowisko Sądu I instancji z wyżej wymienionych powodów i na podstawie art. 385 oddalił apelację wnioskodawcy.

SSA Jacek Witkowski SSA Jarosław Błaszczak SSA Elżbieta Kunecka